

Špaček, Ladislav

**Prognóza dalšího výzkumu Petrské čtvrti (osada u sv. Petra na Poříčí)
ve světle dosavadních poznatků**

Archaeologia historica. 1978, vol. 3, iss. [1], pp. 387-391

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/139242>

Access Date: 30. 08. 2024

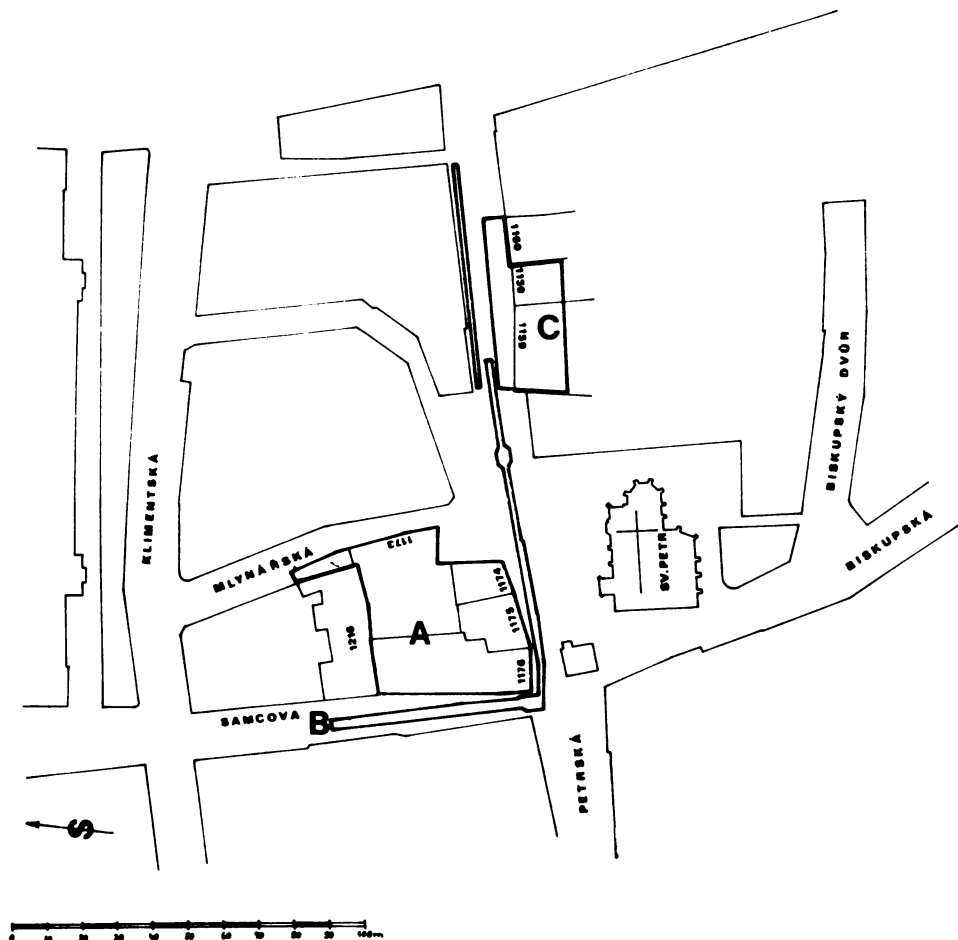
Version: 20240830

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Prognóza dalšího výzkumu Petrské čtvrti (osada u sv. Petra na Poříčí) ve světle dosavadních poznatků

LADISLAV ŠPAČEK

Tak zvaná Petrská čtvrť se rozkládá v severovýchodní části Nového Města v Praze, v okolí kostela sv. Petra. Jde o lokalitu, která je známa jako osada německých kupců a která je zmiňována v písemných pramenech od 12. století (privilegium Soběslava II), s kostelem, datovaným do pol. 12. stol.

Obr. 1. Celková situace. Silně orámovány jsou zkoumané plochy.

Obr. 2. Zemnice bez vyzdívky v severozápadní části zkoumané plochy. V pozadí stupňovitě upravený vchod. Pohled od severu.

Archeologický výzkum, prováděný v této oblasti Pražským střediskem státní památkové péče a ochrany přírody, byl zahájen r. 1969 na staveništi Ústřední celní správy (obr. 1—A).¹ Mimořádným porozuměním investora bylo možno prozkoumat poměrně rozsáhlou plochu. Zjištění, učiněná na této ploše, byla doplněna dalšími akcemi, víceméně záchranného charakteru, na staveništi Automatické telefonní ústředny Těšnov (obr. 1—C), při stavbě telekomunikačních tras (obr. 1—B) a při přeložkách inženýrských sítí.

Pro odkrytou část středověkého sídliště jsou nejdůležitější objekty, které lze charakterizovat jako obytné zemnice. Tyto objekty jsou zahloubeny do terénu cca 2 m, jsou obdélného půdorysu, vchod je vysunut vně a je stupňovitě upraven (obr. 2). Stěny jsou v některých případech obloženy kamennou vyzdívkou bez použití malty, kameny jsou vesměs neopracovány, použity jsou i oblázky (obr. 3, 4). Výjimečně je použito též pečlivě opracovaného lomového kamene, majícího téměř charakter kvádrů (obr. 5). Stupně vchodu mají zbytky po dřevěném nebo kamenném obložení. Opěrné zidky stěn vstupní části mají stejný charakter jako vyzdívka místnosti, pouze v jednom případě se vyskytla špaleta vchodu vyzdřená z cihel, spojených maltou. Uvnitř místnosti jsou někdy v rozích kúlové jámy, ojediněle je otvor pro kúl rezervován v kamenné vyzdívce. V několika případech byly zhruba uprostřed zbytky po ohništi.

Uvedených objektů a jejich částí bylo odkryto celkem 11 (9 na ploše A — obr. 1; 2 v Samcově ul. — plocha B — obr. 1). Rozmístění zemnic na sledované ploše je nepravidelné, umístění vchodu (pokud je zachován) je z různých stran. Terénní situace dokládá, že v době funkce zemnic neexistovaly komunikace v místě dnešní ul. Samcovy a Mlynářské.

Na uvedené osídlení chronologicky přímo navázaly zděné kamenné domy v nároží ulic Petrské a Mlynářské, postavené ještě před založením Nového Města, jejichž koexistence se zemnicemi nebo jejich částí je pravděpodobná. Založením Nového Města (r. 1348) a novou parcelací zdejšího území došlo zřejmě k zániku starého typu osídlení, což je doložitelné i v terénu.

Z ostatních zkoumaných objektů je nutno na tomto místě alespoň zmínit objekty výrobní povahy (např. pece) a další objekty, typické či méně typické pro středověké sídliště, přičemž některé z nich jsou starší než sídlištní horizont, prezentovaný zemnicemi.

Nálezy na dalších zkoumaných plochách v této oblasti doplňují naše poznatky o lokalitě, ale nedovolují zatím přesnější závěry (obr. 1—C, výkopy v uličním prostoru v Petrské ul.).

Enormní množství archeologického materiálu je dosud ve stadiu zpracování. Proto není možno dospět zatím k přesnějším chronologickým závěrům. Rámcově lze však konstatovat, že jde o sídliště, prezentované zemnicemi 13. století a objekty poněkud staršími, které však podle dosavadních datovacích kritérií též patří do rámce 13. století. V žádném z výkopů, které byly autorem sledovány v uvedené oblasti, nebyl zachycen objekt, datovatelný podle dosavadního stavu bádání do doby starší než 13. stol.²

Další výzkum by se měl zaměřit především na vymezení plošného rozsahu osídlení, se zřetelem k objektům, které by mohly být současné s románským

Obr. 3. Zemnice s vyzdívkou v severozápadní části zkoumané plochy Pohled od severovýchodu.

Obr. 4. Zemnice s vyzdívkou ve středu zkoumané plochy. Vpravo vysunutá vstupní část. Pohled od jihovýchodu.

kostelem a které by patřily nejstarší středověké fázi lokality. Reálná je zatím možnost rozšíření výzkumu směrem k severu, kde v bezprostředním sousedství prozkoumané plochy A (obr. 1) dojde k demolici jižního křídla domu čp. 1216/II. Některé nezastavěné plochy dvorů by rovněž dovolovaly alespoň menší zjišťovací výzkumy. Nezbyvá nám než doufat, že se tyto výzkumy podaří uskutečnit, aby bylo možno dospět ke komplexnějšímu pohledu na lokalitu.

Poznámky a literatura

- 1 Špaček, L.: Zbytky středověkého osídlení u sv. Petra na Poříčí v Praze. Časopis Moravského musea – vědy společenské, 55, 1970, s. 97–100.
- 2 Výjimku tvoří zbytky sídliště kultury knovízské, které však jsou zcela mimo rámec námi zkoumané problematiky.

Prognose der weiteren Grabung im Siedlungsgebiet von St. Peter in Prag – Poříčí im Lichte der bisherigen Erkenntnisse

Die archäologische Grabung in der Umgebung der St.-Peterskirche in Prag – Poříčí läuft an der Stelle der ehemaligen Siedlung deutscher Händler, die in den Quellen seit dem 12. Jh. erwähnt wird. Die bedeutendste Feststellung sind Siedlungsreste, bestehend aus Halbgrubenhäusern, die in das 13. Jh. datiert sind. Ausser diesen Objekten wurden hier verschiedene weitere Siedlungs- und Produktionsobjekte untersucht, von denen manche älter sind als der durch die Halbgrubenhäuser reprä-

Obr. 5. Zemnice s pravidelným kamenným obložením u jihovýchodního nároží domu čp. 1216/II. Pohled od jihu.

sentierte Fundhorizont, die jedoch ebenfalls nach den bisherigen Datierungskriterien in das 13. Jh. gehören. Die weitere Untersuchung der Lokalität müsste sich vor allem auf die Feststellung des Flächenausmasses der Besiedlung mit besonderer Berücksichtigung der Objekte richten, die mit der romanischen, in die Mitte des 12. Jh. datierten Kirche zeitgleich sein könnten.

Abb.1. Gesamtsituation. Stark umrahmt sind die untersuchten Flächen.

Abb.2. Halbgrubenhaus ohne Mauerung im nordwestlichen Teil der untersuchten Fläche. Im Hintergrund der stufenförmig gestaltete Eingang. Blick von Norden.

Abb.3. Halbgrubenhütte mit Mauerung im nordwestlichen Teil der untersuchten Fläche. Blick von Nordosten.

Abb.4. Halbgrubenhütte mit Mauerung in der Mitte der untersuchten Fläche. Rechts der vorgeschobene Eingangsteil. Blick von Südosten.

Abb.5. Halbgrubenhütte mit symmetrischer Steinverkleidung bei der Südostecke des Hauses auf Nr. 1216/II. Blick von Süden.

